

การประเมินความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา

ระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรม

ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Needs Assessment Affecting the Success of Vocational Education

Management in the Dual System of Industrial Vocational Education

Schools under the Office of Vocational Education Commission

ไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์¹, จิตราวรรณ บุตรราช², กุสุมา ชันกลีกรรม³, ปาริชาติ ดอนเมือง⁴

Phaitoon Sangsawat¹, Jittrawan Butarach², Kusuma Khankasikam³, Parichart Donmuang⁴

Corresponding Author E-mail: meekhan61@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น 2) จัดเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น และ 3) เป็นแนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากร คือ สถานศึกษาภาครัฐที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาอุตสาหกรรม 319 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง 50 แห่ง วิธีการของกลุ่มตัวอย่าง คือ การสุ่มแบบกลุ่ม และการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีอันดับความต้องการจำเป็น พบว่า

1) สภาพความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย ส่วนสภาพคาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย

2) การประเมินความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่ายมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

3) แนวทางในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ควรปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรสร้าง Module แกนกลาง พร้อมวัดผลประเมินผลรูปแบบออนไลน์ 3) ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย ควรประชุมสร้างความเข้าใจให้ภาคประกอบการรับทราบ เช่น การลดหย่อนภาษี และ 4) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ควรมีการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank)

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการ, การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี, ประเภทวิชาอุตสาหกรรม, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

¹ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง

²ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยการอาชีพพนมทวน

³ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

⁴ตำแหน่ง อาจารย์ชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์

Abstract

This study aimed to: 1) examine the current conditions and priority needs, 2) rank the priority needs, and 3) propose guidelines for managing the dual vocational education system. A mixed-methods research design was employed. The population consisted of 319 public vocational institutions offering dual vocational education programs at the Higher Vocational Certificate level in the industrial field. A sample of 50 institutions was selected using cluster sampling combined with purposive sampling. The research instruments included questionnaires and semi-structured interviews. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI), while qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings indicated that the overall current conditions were at a high level. Among the dimensions, management was rated highest, followed by cooperation with enterprises and networks. Similarly, the expected conditions were also at a high level, with management remaining the most significant dimension. The needs assessment revealed that teaching and learning management had the highest Priority Needs Index, followed by learners and graduates, and management. Cooperation with enterprises and networks showed the lowest Priority Needs Index.

Based on the findings, the proposed guidelines for managing the dual vocational education system include: 1) improving management by revising rules, regulations, and policies to enhance flexibility and suitability; 2) enhancing teaching and learning management through the development of core modules integrated with online assessment and evaluation systems; 3) strengthening cooperation with enterprises and networks by organizing meetings to promote mutual understanding, including information on tax incentives; and 4) supporting learners and graduates by implementing a credit accumulation system (Credit Bank). These guidelines can contribute to the effective and sustainable development of the dual vocational education system.

Keywords : Need Assessment, Vocational Education Management in the Dual System, Industrial Engineer Program, The Office of Vocational Education Commission

¹Director, Senior Professional level, Ang Thong Technical College

²Director, Senior Professional level, Phanom Thuan Industrial and Community Education College

³Teacher, Nakhon Sawan Rajabhat University

⁴Teacher, Senior Professional level, Nakhon Sawan Vocational College

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) คือแผนแม่บทระยะยาวของไทยเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคง 2) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการปรับสมดุล โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทยสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย และการกำหนดให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ ตลอดจนการยกระดับการเรียนรู้โดยการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นจุดเน้นที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องพัฒนาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยยกระดับคุณภาพการศึกษาด้านวิชาชีพสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ และยกระดับการเรียนรู้สู่ความความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตลอดจนพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านวิชาชีพในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เน้นนโยบาย 5 หลัก คือ 1) ยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษา (Quality) คือ พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย 2) ยกระดับความร่วมมือ (Cooperation) คือ สร้างความเข้มแข็งกับภาคเอกชนและภาคส่วนต่าง ๆ 3) ขยายโอกาสการอาชีวศึกษา (Equity) คือ เปิดโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพ 4) เสริมสร้างอาชีวศึกษาปลอดภัย (Safety) คือ สร้างสิ่งสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และ 5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ (Efficiency) คือ พัฒนาสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับประกาศของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคนไทยเป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ด้านการผลิตและพัฒนาากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2560-2579) ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566)

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบอาชีวศึกษา เป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับต้นน้ำ คือ ความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 2) ระดับกลางน้ำ คือ กลไกการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์พร้อมทำงาน 3) ระดับปลายน้ำ คือ การเพิ่มระดับคุณภาพของผู้เรียนให้มีความพร้อมเมื่อสำเร็จการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนั้น การศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่กำหนดสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา ยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ สร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการเข้าร่วมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เกิดความร่วมมือใน

การผลิตและพัฒนากำลังคนอย่างเป็นระบบและผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และหน่วยงาน (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2565)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพจึงได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นมากำหนดทิศทางการวางแผน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาจากสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่คาดหวังและช่องว่าง เพื่อหาแนวทางแก้ไขและเกิดประโยชน์สูงสุดไปสู่ความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตลอดจนยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

เอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- 1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

เป็นยุทธศาสตร์ฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรของมนุษย์
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

- 2) แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศเพื่อพลิกโฉมประเทศไทยว่า “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจผลิตอย่างยั่งยืน” โดยเฉพาะกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งระบบการศึกษาและการยกระดับทักษะ

แรงงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโลกยุคใหม่ ตลอดจนส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ภาคการผลิตและบริการ กลไกการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งระเบียบ กฎหมาย ระบบงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน การให้บริการสาธารณะ และการติดตามประเมินผลที่ทันสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตอบสนองความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนอย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตเพราะคนเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ

3) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)

ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย นวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมาย คือ กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมาย คือ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

4) แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2560-2579)

ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นเจตนารมณ์ของการจัดการอาชีวศึกษา คือ “ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพมีคุณธรรมและคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาประเทศ” ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 2 เป้าหมายคือ 1) กำลังคนอาชีวศึกษามีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและพัฒนาประเทศ และ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการอาชีวศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะทาง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านการอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย 4 เป้าหมายคือ 1) กำลังคนด้านการอาชีวศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทยยุค 4.0 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีศักยภาพในการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา 3) หลักสูตรอาชีวศึกษามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายตรงตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ และ 4) การพัฒนาความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ

5) ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563

สืบเนื่องจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดให้ยกเลิกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 ส่งผลให้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ถูกยกเลิก และในข้อ 6 ของประกาศ

กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กำหนดให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติเป็นหลักในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ดังนั้นคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงกำหนดมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาในแต่ละระดับตามเกณฑ์ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.) เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

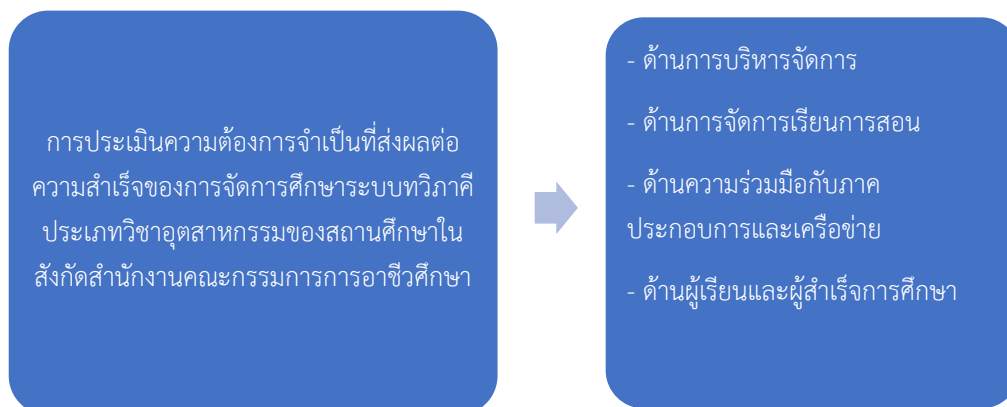
6) แนวคิดและทฤษฎีการประเมินความจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความจำเป็นออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present Needs) และความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่กำหนดล่วงหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนั้น สุวิมล ว่องวานิช ยังแบ่งความต้องการจำเป็นตามขอบเขตการวิจัย คือ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (Needs Identification) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) และการกำหนดทางเลือกของการแก้ปัญหา (Needs Solution)

Kaufman, Rojas and Mayer (1993) ได้จำแนกความจำเป็นใหม่ตามแนวคิดเชิงระบบได้เป็น 3 ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ถือเป็นความต้องการจำเป็นที่แท้จริง ส่วนความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย และความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการถือเป็นความจำเป็นที่ไม่แท้จริง

จากเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักความร่วมมือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดการศึกษาระบบทวิภาคีตรงตามนโยบายแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2560-2579) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ในด้านกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งระบบการศึกษาและการยกระดับทักษะแรงงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและโลกยุคใหม่ ด้วยเหตุผลและความสำคัญเชิงนโยบายดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมความคาดหวังในอนาคตด้านการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 4 ด้านตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีโดยใช้วิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีภาครัฐ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามพื้นที่จัดการศึกษา 5 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 319 แห่ง

วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง คือ การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 50 แห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ภาค	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ภาคเหนือ	63	10
ภาคกลาง	64	10
ภาคใต้	55	10
ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร	38	10
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	99	10
รวมจำนวนสถานศึกษา	319	50

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้บริหารภาคประกอบการ ครูฝึกภาคประกอบการ ครูนิเทศ

(ช)

นักศึกษาระบบทวิภาคี และผู้สำเร็จการศึกษาในสถานศึกษาจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Selection) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัยสถานศึกษาต้นแบบที่จัดการศึกษาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 3 แห่ง แบ่งออกเป็นวิทยาลัยเทคนิค จำนวน 2 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วิทยาลัยเทคนิคระยอง และวิทยาลัยการอาชีพ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพบางแก้วฟ้า (หลวงพ่อบึงอุปถัมภ์) จังหวัดนครปฐม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชื่อของสถานศึกษา ชื่อสถานประกอบการ ตำแหน่ง ประเภทของสถานศึกษา จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบรายการ (Check list) สอบถามประเมินความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ (Professional Qualification Framework)

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Protocol) เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะกลยุทธ์แนวทางการขับเคลื่อนและการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.86

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 วิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามจำนวน 50 ฉบับไปยังสถานศึกษาผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสถานศึกษา จำนวน 50 แห่ง และวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจัดทำหนังสือและเดินทางไปสัมภาษณ์ ณ สถานศึกษาที่กำหนดด้วยตนเอง ผู้วิจัยสรุปผลและข้อเสนอแนะความคิดเห็นมาวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าดัชนีอันดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยสรุปเนื้อหาและการจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เข้มแข็ง ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล

ที่	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	297	65.27
	หญิง	158	34.73
2	อายุ		
	ต่ำกว่า 30 ปี	352	77.36
	30-39 ปี	32	7.03
	40-49 ปี	62	13.63
	50 ปีขึ้นไป	9	1.98
3	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	345	75.83
	ปริญญาตรี	76	16.70
	ปริญญาโท	33	7.25
	ปริญญาเอก	1	0.22
รวม		455	100

ตารางที่ 1 ต่อ

ที่	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
4	สถานภาพ		
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	10	2.20
	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	5	1.10
	หัวหน้าแผนกวิชา	28	6.15
	หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	25	5.49
	ครูฝึกในสถานประกอบการ	32	7.03
	ครูนิเทศ	22	4.84
	ครูผู้สอน	63	13.85
	สถานประกอบการ	250	54.95
	ผู้เรียน	10	2.20
	ผู้สำเร็จการศึกษา	10	2.20
5	ภาค		
	ภาคเหนือ	45	9.89
	ภาคกลาง	100	21.98
	ภาคใต้	154	33.85
	ภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร	125	27.47
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	31	6.81
รวม		455	100
6	สถานศึกษา		
	วิทยาลัยเทคนิค	157	49.22
	วิทยาลัยการอาชีพ	162	50.78
รวม		319	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 65.27 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 77.36 การศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.83 เป็นสถานประกอบการคิดเป็นร้อยละ 54.95 อยู่ในพื้นที่ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 33.85 และสังกัดวิทยาลัยการอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 50.78

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพคาดหวัง และดัชนีความต้องการจำเป็นของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความต้องการจำเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เข้มแข็ง ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังตารางที่ 2

(ญ)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แสดงสภาพปัจจุบัน สภาพคาดหวังและดัชนีความต้องการจำเป็น

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		สภาพคาดหวัง		PNI _{modified}	แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.184	0.508	4.363	0.517	0.066	3
2	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.635	0.785	4.035	0.817	0.147	1
3	ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย	3.962	0.809	4.141	0.774	0.059	4
4	ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	3.831	0.796	4.056	0.768	0.093	2
รวม		3.903	0.724	4.148	0.719	0.063	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย ส่วนสภาพคาดหวังโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่ายเช่นเดียวกับสภาพปัจจุบัน

ส่วนการประเมินความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่ายมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่สุด

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ประกอบด้วยสถานศึกษา 3 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ วิทยาลัยเทคนิคระยองและวิทยาลัยการอาชีพบางแก้วฟ้า (หลวงพ่อบึงอูปลัมภ) และบุคคลผู้เข้ารับการสัมภาษณ์จำนวน 54 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 3 คน รองผู้อำนวยการ 8 คน หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3 คน ผู้บริหารภาคประกอบการ 10 คน ครูฝึกในภาคประกอบการ 8 คน ครูนิเทศ 5 คน นักศึกษาระบบทวิภาคี 12 คน และผู้สำเร็จการศึกษา 5 คน พบว่า บุคคลผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 48 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 เพศหญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านความร่วมมือกับภาคประกอบการและเครือข่าย และ 4) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาจากการสัมภาษณ์ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

สภาพปัญหา พบว่า 1) บุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านไม่เพียงพอ และย้ายสถานศึกษาบ่อย 2) ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนเฉพาะจากการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) ครูฝึกในภาคประกอบการไม่มีใบรับรองเนื่องจากไม่มีเวลาเข้ารับการอบรม 4) เงื่อนไขในการเบิกจ่ายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไม่มีความชัดเจน และ 5) มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีเงื่อนไขบางประการที่สถานศึกษาบางแห่งไม่สามารถ

แนวทางขับเคลื่อน พบว่า 1) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในภาคประกอบการ ได้ฝึกอบรมเพื่อเป็นผู้ทดสอบและผู้ประเมิน 2) ส่งเสริมให้ครูฝึกภาคประกอบการอบรมผ่านระบบออนไลน์เพื่อให้ได้ใบรับรอง 3) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรประกาศมาตรฐานการเบิกจ่ายที่ชัดเจน และ 4) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรลดภาระผู้เรียนให้ร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 3 รายการ

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน

สภาพปัญหา พบว่า 1) สถานศึกษาไม่มีพาหนะสนับสนุนการนิเทศผู้เรียน 2) จำนวนครูนิเทศไม่เพียงพอกับการนิเทศผู้เรียน 3) รูปแบบงานของแต่ละภาคประกอบการไม่ครอบคลุมเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน 4) ผู้เรียนไม่มีระเบียบวินัยในการฝึกวิชาชีพ และ 5) การจัดการศึกษาในภาคประกอบการไม่มีความสมบูรณ์ในหลักสูตร

แนวทางขับเคลื่อน พบว่า 1) สถานศึกษาควรเน้นการเพิ่มทักษะพื้นฐานในการฝึกอาชีพก่อนส่งนักศึกษาไปภาคประกอบการ 2) ควรมีการจัดทำระบบการขึ้นทะเบียนของภาคประกอบการในระบบทวิภาคี และ 3) สถานศึกษาควรผลิตนักศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ

3) ด้านความร่วมมือกับภาคประกอบการและเครือข่าย

สภาพปัญหา พบว่า 1) หลักสูตรบางรายวิชาของสถานศึกษาไม่เหมาะสม และไม่ทันสมัยกับภาคประกอบการ 2) คุณภาพของผู้เรียนด้านระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และทักษะวิชาชีพพื้นฐาน 3) ความไม่ต่อเนื่องของบุคลากรในสถานศึกษา 4) ความไม่เพียงพอของบุคลากร และวัสดุครุภัณฑ์ และ 5) ผู้สอนไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตามผู้เรียน

แนวทางขับเคลื่อน พบว่า 1) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีควรคำนึงถึงบริบทของแต่ละพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญ 2) สร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษา ภาคประกอบการ และครอบครัวของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เดียวกัน และ 3) ควรมีการปลดล็อกกฎเกณฑ์บางประการของภาคประกอบการที่จำเป็นสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

4) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา

สภาพปัญหา พบว่า 1) นักศึกษาเลือกเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเนื่องจากผู้ปกครองมีรายได้น้อย และมีโอกาสฝึกงานได้ง่ายกว่าเรียนอาชีวศึกษาปกติ 2) การปรับตัวของนักศึกษาระหว่างฝึกอาชีพในภาคประกอบการ และ 3) นักศึกษาขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาจีน

แนวทางขับเคลื่อน พบว่า 1) ควรกำหนดระยะเวลาการศึกษาที่เหมาะสม 2) ควรมีสวัสดิการระหว่างฝึกอาชีพในภาคประกอบการ 3) ควรเก็บค่าลงทะเบียนสูงกว่าการเรียนอาชีวศึกษาปกติเพื่อให้ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยมีโอกาสให้ลูกหลานได้ศึกษาต่อ 4) ภาคประกอบการควรให้คำแนะนำนักศึกษา ก่อนเข้าเริ่มฝึกอาชีพ และ 5) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมทักษะด้านภาษาให้นักศึกษามีความพร้อมก่อนเข้าฝึกอาชีพในภาคประกอบการ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะกลยุทธ์แนวทางการขับเคลื่อนและการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาของท่านเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อเสนอแนะกลยุทธ์แนวทางการขับเคลื่อนและการควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาระบบ
ทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาจากการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารจัดการ คือ 1) ควรมีการจัดประชุมสร้างความเข้าใจเพื่อให้ภาคประกอบการรับทราบ
แนวทางและสิ่งที่พึงได้รับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เช่น การลดหย่อนภาษี และ 2) การปรับปรุงกฎ
ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การสร้างโมดูล (Module) แกนกลางพร้อมการวัดผลประเมินผลเพื่อ
ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้ด้วยตนเอง

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย คือ การให้บสนับสนุนและเชิดชูเกียรติภาค
ประกอบการ

ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา คือ การสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือนาครหน่วยกิต (Credit Bank)

อภิปรายผล

1) ผู้วิจัยอภิปรายผลแนวทางในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบ
ทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ คือ สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการระดมทุนที่ได้จากการสนับสนุน
ทุนการศึกษาจากสถานประกอบการและหน่วยงานต่าง ๆ ให้แก่ศึกษาระบบทวิภาคี การไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน
ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ โปรแกรมซอฟต์แวร์ และวิทยากร ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณรายหัวควรแตกต่างจาก
นักศึกษาระบบปกติ และการขอรับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายภาคประกอบการสามารถนำไปใช้ลดหย่อนภาษี
สอดคล้องกับประเด็นการสัมภาษณ์และสอดคล้องกับ สุเมธ รินทลิก และ วิจิต แสงสว่าง (2564) ศึกษาเรื่อง การ
จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา และเสนอว่า ให้
กำหนดแนวปฏิบัติและสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้จากการทำงานเป็นฐานของ
สถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก เช่น งบประมาณ ครุภัณฑ์ วัสดุ เครื่องมือ และวิทยากร เพื่อ
เพิ่มขีดความสามารถการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับงานวิจัยของนเรศ
อับดุลสตา และวรรณดี สุทธิรักษาร (2559) ศึกษาเรื่อง ทางเลือกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับ
คุณภาพแรงงานไทย เสนอว่า ให้ขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาเชิงระบบด้วยการออกพระราชบัญญัติ และกฎหมายการ
จัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เน้นการกระจายอำนาจสู่ระดับรวมทั้งตลาดแรงงานในระดับภูมิภาคมากขึ้นอีกด้วย

ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การสร้างโมดูล (Module) แกนกลางพร้อมการวัดผลประเมินผลเพื่อ
ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้ด้วยตนเอง มีการวางแผนหลักสูตร วางแผนการฝึกอาชีพ
ร่วมกัน และนักศึกษามีรายได้ระหว่างฝึกงานอย่างต่อเนื่อง สามารถแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และควรจัดให้มีการ
พัฒนาครู บุคลากร และครูฝึกในสถานประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของภาค
ประกอบการและสนองความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของธานีทร์ ศรีชมภู (2557) ศึกษา
เรื่องการพัฒนาแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา

ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย คือ การให้บสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและการ
เชิดชูเกียรติภาคประกอบการ ส่งเสริมให้ครูแต่ละสาขาลงไปฝึกในสถานประกอบการได้ฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทั้ง

ในแต่ละประเทศสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑล ราชบุตร (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6

ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา คือ การสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) รับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาร่วมกับภาคประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี เกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณภาพครอบคลุมสามด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริเพ็ญ ทองดี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการประเมินตามสภาพจริงสำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

2) ผู้วิจัยอภิปรายผลการประเมินความต้องการจำเป็นส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ ส่วนด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่ายมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิปัตย์ พัฒน์นาวิน (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเบญจวรรณ ศรีคำนวล (2560) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรนำแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริง

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการและเครือข่าย และด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาจากข้อค้นพบของการวิจัยเป็นความจำเป็นเร่งด่วนอันดับสูงสุดที่จะต้องได้รับการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีที่มีการนิเทศและติดตามผลให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่กำหนด

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ในการถอดบทเรียนของสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นต้นแบบนำมาถ่ายทอดให้กับสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- ธานีธร ศรีชมภู. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 16(3), 120-131.
- เบญจวรรณ ศรีคำนวล. (2560). ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการคณะภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560).
- ประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563. (2563, 20 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 191 ง. หน้า 29.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, 6 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง. หน้า 9.
- ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธิรากร. (2559). ทางเลือกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย. วารสารดุสิตธานี, 10(2) 57-76.
- มงคล ราชบุตร. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ศิริเพ็ญ ทองดี. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการประเมินตามสภาพจริงสำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2565). รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการขยายและยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่คุณภาพมาตรฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ รินหลัก และ วิจิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3), 39-53.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). วิสัยทัศน์ 11 นโยบายเร่งด่วน 5 นโยบายหลัก. ประชาสัมพันธ์สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570. ราชกิจจานุเบกษา สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ.
- อชิปัตย์ พัฒน์นาวิน. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ 5 ฉบับที่ 13 มกราคม-มีนาคม 2565.
- Kaufman, R., Rojas A.M., & Mayer, H (1993). Needs assessment: A users guide. Englewood Cliffs, New Jersey: educational Technology.

ที่ อว. ๐๖๑๖.๐๖/๐๓๐๕

คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความในวารสารคณะครุศาสตร์

เรียน คุณไพฑูรย์ สังข์สวัสดิ์, คุณจิตราวรรณ บุตรราช, คุณกุสุมา ชันกสิกรรม และคุณปาริชาติ ดอนเมือง

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาอุตสาหกรรมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา NEEDS ASSESSMENT AFFECTING THE SUCCESS OF VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT IN THE DUAL SYSTEM OF INDUSTRIAL VOCATIONAL EDUCATION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION” เพื่อตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นั้น

บัดนี้บทความวิจัยของท่านได้รับการตรวจบทความจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่านจากต่างสถาบัน (หรือต่างมหาวิทยาลัย) แล้ว กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ฯ ซึ่งเห็นว่าบทความงานวิจัยดังกล่าวมีรูปแบบและเนื้อหาเหมาะสม มีคุณค่าต่อการตีพิมพ์เผยแพร่เพื่อประโยชน์ทางวิชาการในวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๔ (Electronic ISSN ๒๗๗๔ - ๑๓๗๐) ซึ่งได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) ให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ จนถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนสรค์ โพธิพิทักษ์)
บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

คณะครุศาสตร์

โทร ๐๕๖-๒๑๙๑๐๐-๒๙ ต่อ ๒๑๐๒